

Jhumpa Lahiri, *Tulvaniitty* | Maailmankirjat

LIISA RINNE

Niityn päällä oleva vesi seisoo monsuunisateiden jälkeen. Niitty ja sen päällä oleva vesi on kuin Kalkuta, jonne tulvii ihmisiä, kun Intia itsenäistymisensä jälkeen jakautuu kahtia eikä ihmisillä ole paikkaa minne mennä. Tulvaniityn laidalla asuu kaksi veljestä Subhash ja Uadyan.

Romaanin alussa veljekset kiipeävät aidan yli salaa rikkaiden gofklubille. Klubi on aidattu, tarkoin vartioitu alue, joka erottaa tavalliset intialaiset ja entiset siirtomaavallan edustajat toisistaan. Tähän kohtaukseen tiivistyy koko tarina, kaikki sen ainekset: veljesten välinen suhde, yhteiskunnallinen liikehdintä ja veljesten myöhempi kohtalo.

Jhumpa Lahirin romaani *Tulvaniitty* on kaunis teos. Tarinaltaan ja kieleltään. Kaunis on myös sen suomenkilisen laitoksen kansi, turkoosinvihreän sävyt ja pienet tyyllitellyt vesihyasintit. Lempein sanakääntein *Tulvaniitty* kertoo rakkaudesta ja menetyksestä, ihmisen vaikeudesta sovittaa itsensä olemassaolevaan maailmaan, hyväksyä paikkansa siinä.

Ajan ja paikan leikkaukset toimivat romaanissa hienosti. Niiden myötä lukijan täytyy ottaa uusi asento juuri kun ajattelee että mihinkäs suuntaan tämä tästä etenee vai eteneekö lainkaan. Kyllä etenee. *Tulvaniityn* rakenne, kahdeksaan osaan jaettu tarina ja eri kertojajäät luovat teokselle hyvän rytmin. Tarina etenee Lahirin kauniin kielen, täsmällisten lauseiden tahdittamana.

Tarinan myötä Subhash, veljeksistä vanhin, lähtee Yhdysvaltoihin opiskelemaan ja lopulta jää sinne tutkijaksi. Vasemmistoradikalismi ja Intiassa 1960-luvun lopulla syntynyt naksaliittiliike luovat romaanille yhteiskunnallisen kehyksen, jota vasten sen henkilöt piirtyvät. Kun Uadyan kuolee, vie veli mukanaan myös Gaurin, nuoren, raskaanaolevan lesken. Velvollisuudesta ja kunniallisuudesta alkaa yritys perheeksi. Syntyy Bela.

“Gauri ei koskaan ilmaisuut tyytymättömyyttä eikä koskaan valittanut. Mutta hymyileväisyys ja huolettomuus – ne ominaisuudet, jotka olivat välittyneet ensimmäisiksi Udayanin lähettämästä valokuvasta ja jotka Subhash oli toivonut houkuttelevansa esiin – niitä puolia Gaurista Subhash ei ollut nähnyt milloinkaan.

Jotain muutakin puuttui, ja se puute vaivasi Subhashia vielä enemmän. Häntä inhotti ajatella sitä. Häntä inhotti, kun hän muisti äitinsä hirveän ennustuksen.

Jostain syystä äiti oli tiennyt, mitä oli tulossa. Subhashin oli mahdotonta säännöstellä tai rajoittaa Belaa kohtaan tuntemaansa hellyyttä, mutta Gaurista ei voinut sanoa samaa.”

Belasta tulee romaanin keskiö, johon ikään kuin tiivistyy kaikki se rakkaus, jolle ihmiset romaanissa hakevat paikkaa. Rakkaus ei ole pelkästään tunne kahden ihmisen välillä vaan se on myös sidos kotimaahan ja menneisyyteen. Rakkaus on täynnä surua, kaipuuta ja menetystä, yhtä lailla kun se on täynnä antamisen iloa ja halua.

Jhumpa Lahiri vieraili taannoin Suomessa Tammen keltaisen kirjaston täyttäessä kuusi-kymmentä vuotta. Juhlapuhujaksi valittu Lahiri edustaa kaikkea sitä, mitä Keltainen kirjasto tänäpäivänä on: moderneja, vetäviä tarinoita, hienosti kirjoitettua kirjallisuutta ympäri maailmaa. *Tulvaniitty* on Lahirin neljäs teos, joista kaikki on myös suomennettu. Kuten edellisissä teoksissa Lahiri kuvaa maailmaa kahden välissä. On mennyt ja nykyinen, vanha ja uusi, vieras ja tuttu – ihmiset siinä rajalla, tähyämässä molempiin suuntiin.

“Mutta Subhash ei ollut enää Tollygungessa. Hän oli poistunut kotikulmiltaan aivan kuin oli poistunut niin monina aamuina unista, joiden todellisuus ja joille ominainen logiikka olivat muuttuneet merkityksettömiksi päivänvalossa.

Muutos oli niin valtava, etteivät molemmat maat mahtuneet yhtä aikaa hänen mieleensä. Tässä suunnattomassa uudessa maassa ei tuntunut olevan sijaa vanhalle. Intiaa ja Yhdysvaltoja ei yhdistänyt mikään hänen lisäkseen. Täällä elämä ei enää jarruttanut hänen etenemistään eikä käynyt hänen kimppuunsa.

Tässä oli seutu, jolla ihmiskunta ei tungeksinut, ryntäillyt eikä juossut koko aikaa tulta pakoon.

Silti Rhode islandin – osavaltion, joka oli Yhdysvaltojen muodostamassa kokonaisuudessa niin pieni, että jossakin kartoissa sen sijainnin kertoi vain nuoli – tietyt maantieteelliset ominaisuudet vastasivat suurin piirtein niitä maantieteellisiä ominaisuuksia, jotka Kalkuttalla oli Intian muodostamassa kokonaisuudessa. Molempien paikkojen pohjoispuolella oli vuoria, itäpuolella valtameri ja etelä- ja länsipuolella suurin osa maan muusta alueesta.”

Lahiri on tarkkanäköinen havainnoitsija. Hän poimii lukijalle makupaloja, luo kuulokuvia ja elävnoisias maisemia, joiden kautta lukija pääsee sisälle henkilöiden maailmaan, myötäelää heidän kohtaloitaan. Lahiri kunnioittaa henkilöitään ja lukijaa, mutta helpolla hän ei kuitenkaan ketään päästä. Kipeisiin kysymyksiin kun ei ole helppoja ratkaisuja.

Tulvaniitty ei ole mitenkään vaikea teos, mutta syvällinen se on. Udyuanin poliittinen herääminen ja sen myötä kokema väkivaltainen kuolema jättää avonaisen haavan perheeseen. Ja niin kuin haavat yleensä niiden paraneminen vie aikaa. Menee ihmiselämä ennen kuin kipeä historia, yksityinen ja yhteinen arpeutuvat.

Jhumpa Lahiri, *Tulvaniitty*, Tammi, s. 437, Suom. Sari Karhilahti